

De verwerking van rechten op dividend onder NL GAAP respectievelijk IFRS

Bij waardering van deelnemingen op basis van verkrijgingsprijs rijst regelmatig de vraag of rechten op dividenden bij de deelnemende vennootschap wel of niet als resultaat verantwoord dienen te worden. De regelgeving in NL GAAP beperkt zich tot algemene criteria. Een onderneming dient haar eigen methode te gebruiken voor de beoordeling of wel of geen sprake is van resultaat. In deze bijdrage bespreken wij de verwerking van dividendrechten (bij waardering van de deelneming tegen verkrijgingsprijs) onder NL GAAP. Voorts zullen wij de verwerking behandelen onder IFRS en onderzoeken of de IFRS-bepalingen rond dit thema strijdig zijn met NL GAAP. Ten slotte volgen enkele illustratieve voorbeelden.

Verwerkingscriteria dividendontvangsten

De algemene regel voor het verwerken van rechten op dividend (vanaf nu aangeduid als dividendontvangsten) luidt als volgt: *“Dividenden dienen te worden verwerkt indien de rechtspersoon daarop recht heeft verkregen”* (RJ 270.125).

De verwerking van dividendontvangsten bij financiële vaste activa gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode (art. 2:389 BW), is relatief eenvoudig. Ontvangen dividenden worden door de deelnemende onderneming niet in de resultatenrekening verantwoord, maar in mindering gebracht op de boekwaarde van de deelneming in de balans.

De complexiteit rond de verwerking van dividendontvangsten ontstaat bij de waardering van deelnemingen tegen verkrijgingsprijs. Te denken valt aan deelnemingen zonder invloed van betekenis die worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of actuele waarde (art. 2:384 lid 1 juncto RJ 214.304/320), aandelenbeleggingen gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of tussenhoudstermaatschappijen

die gebruikmaken van de vrijstelling uit art. 389 lid 9 BW juncto RJ 214.325 en hun belangen waarderen tegen verkrijgingsprijs. Ook onder IFRS speelt deze complexiteit, omdat kapitaalbelangen (dochtermaatschappijen, joint ventures en deelnemingen) in de enkelvoudige jaarrekening (opgesteld op basis van IFRS) op kostprijs of op basis van IAS 39 (reële waarde) dienen te worden gewaardeerd (IAS 27.38). Omdat de regels onder NL GAAP en IFRS niet aan elkaar gelijk zijn, zullen deze hierna afzonderlijk worden behandeld.

Verwerking onder NL GAAP (indien financieel vast actief gewaardeerd is tegen verkrijgingsprijs)

Bij waardering van een deelneming op basis van verkrijgingsprijs wordt, afgezien van bijzondere waardeverminderingen, als resultaat deelneming slechts het dividend verantwoord dat door de deelneming is gedeclareerd. Echter, ontvangen dividend dat bij aankoop van een deelneming is ‘meegekocht’ moet bij uitkering in mindering worden gebracht op de verkrijgingsprijs van de deelneming en niet als resultaat worden verantwoord (vgl. RJ 270.127 juncto RJ 214.504).

Er is sprake van ‘meegekocht dividend’ indien een onderneming een deelneming, die ten tijde van de overname reeds over winstreserves beschikte, koopt. Worden deze winstreserves vrij snel¹ na de overname als dividend uitgekeerd aan de overnemende onderneming, dan is dit meegekocht dividend. RJ 270.127 omschrijft meegekocht dividend als *“(dividend) afkomstig van het vermogen en/of resultaat dat al gevormd was respectievelijk behaald was vóór de verkrijging van de belegging”*. Een meegekocht dividend is in economische zin geen voordeel uit hoofde van de deelneming, maar in feite een (partiële) teruggaaf van de investering in de deelneming.

Indien toerekening van ontvangen dividenden aan de periode vóór en de periode ná de verkrijging slechts op arbitraire wijze kan plaatsvinden, worden de dividenden verwerkt als resultaat, tenzij duidelijk is dat zij in feite een terugbetaling vormen van de verkrijgingsprijs van de deelneming (RJ 270.127). Door het verloop van de tijd na de overname of verkrijging verliest het

¹ Hiervoor bestaat geen kwantitatieve norm. Ook kwalitatieve aspecten kunnen een rol spelen. Hier komen wij later op terug.

bezwaar tegen het als resultaat verantwoord van meegekocht dividend veelal geleidelijk aan betekenis. Niettemin kan zich ook na verloop van enige jaren nog de situatie voordoen dat er sprake is van een zogenoemd superdividend dat geen relatie heeft met de winstgevendheid of normale activiteiten van de deelneming sinds de datum van verwerving.

Een onderneming dient haar eigen methode te gebruiken voor de beoordeling of sprake is van resultaat of een terugbetaling van de verkrijgingsprijs (meegekocht dividend) in overeenstemming met RJ 270 en RJ 214.

Verwerking op basis van IFRS (indien kapitaalbelang gewaardeerd is tegen verkrijgingsprijs)

Deze paragraaf behandelt de situatie dat het kapitaalbelang (een dochtermaatschappij, joint venture of deelneming) gewaardeerd is tegen verkrijgingsprijs. IAS 27.38A schrijft voor ieder dividend ten gunste van het resultaat te verwerken, wanneer het recht daarop is verkregen. De boekwaarde van de deelneming dient op eventuele bijzondere waardevermindering (impairment) te worden getoetst op grond van IAS 36.12h, indien er bewijs beschikbaar is dat:

1. de boekwaarde van het belang in de enkelvoudige jaarrekening hoger is dan de nettovermogenswaarde van het belang in de geconsolideerde jaarrekening; of
2. het dividend hoger is dan het totaalresultaat (comprehensive income) van het belang in de periode waarin dividend wordt vastgesteld.

Een impairment test op de waarde van de deelneming is alleen vereist indien bovenstaande indicatoren zich voordoen. Deze twee indicatoren worden hierna behandeld.

Boekwaarde deelneming is hoger dan de nettovermogenswaarde

De boekwaarde van de deelneming in de enkelvoudige jaarrekening (i.c. de verkrijgingsprijs) wordt vergeleken met de nettovermogenswaarde van de deelneming in de geconsolideerde jaarrekening, inclusief eventuele goodwill. De nettovermogenswaarde van de deelneming in de geconsolideerde jaarrekening kan afwijken van de zichtbare intrinsieke waarde van de deelneming zelf (bijvoorbeeld door toepassing van purchase accounting op het niveau van de moedermaatschappij).

Ontvangen dividend is hoger dan het totaalresultaat

Het ontvangen dividend wordt toegerekend aan het totaalresultaat in plaats van het nettoresultaat. Dit betekent bijvoorbeeld dat een verlies uit hoofde van herwaardering van materiële vaste activa (onderdeel van 'other comprehensive income' en daarmee van het totaalresultaat) bij de impairment-indicator toets wordt meegenomen.

Neem bijvoorbeeld aan dat het positieve nettoresultaat in het eerste jaar na verkrijging van een deelneming EUR 1.000 bedraagt en dat het totaalresultaat EUR 500 bedraagt (in verband met een negatieve herwaardering van een bedrijfspand). Bij een ontvangen dividend in het eerste jaar na acquisitie van EUR 750 wordt het gehele bedrag als resultaat deelneming verantwoord, maar is sprake van een impairment-indicator van de boekwaarde van de deelneming. De omgekeerde situatie, totaalresultaat groot EUR 1.000 en nettoresultaat groot EUR 500, leidt tot hetzelfde resultaat maar veroorzaakt géén trigger voor een impairment-toets.

Terugbetaling van kapitaal

Zelfs een terugbetaling van de verkrijgingsprijs (meegekocht dividend), liquidatiedividend of superdividend wordt in eerste instantie als resultaat verantwoord. Dergelijke dividenden zullen een daling van de nettovermogenswaarde tot gevolg hebben, waardoor een indicatie aanwezig is voor een bijzondere waardevermindering. Dan dient een impairment-toets te worden verricht in overeenstemming met IAS 36. Dit zou bijvoorbeeld een bijzondere waardevermindering ter grootte van het ontvangen dividend tot gevolg kunnen hebben.

Zijn de IFRS-bepalingen strijdig met NL GAAP?

De vraag rijst of de IFRS-bepalingen omtrent de verwerking van dividendontvangsten bij kapitaalbelangen gewaardeerd op basis van verkrijgingsprijs strijdig zijn met NL GAAP. Alhoewel de ter zake relevante IFRS-bepalingen niet gelijkloend zijn aan die van NL GAAP, zijn wij van mening dat de IFRS methodiek onder de volgende voorwaarden ook acceptabel is onder NL GAAP:

- Het is op basis van de specifieke omstandigheden van de onderneming niet mogelijk op objectieve wijze vast te stellen of sprake is van meegekocht dividend;
- De toerekening van ontvangen dividenden aan de periode vóór en ná de verkrijging kan slechts op arbitraire wijze plaatsvinden; en
- De dividendontvangst vormt niet in feite een terugbetaling van de verkrijgingsprijs.

Illustratieve voorbeelden

Wij zullen hierna enkele in de praktijk voorkomende methoden aan de hand van een voorbeeld illustreren, mogelijke knelpunten signaleren en een uitspraak doen of de methode naar onze mening acceptabel is onder NL GAAP.

Voorbeeld

Onderneming M verkrijgt per 1 januari 20X1 een 10% aandelenbelang in onderneming D voor een bedrag groot EUR 50.000. M oefent geen invloed van betekenis uit op het zakelijke en financiële beleid van D. D beschikte ultimo 20X0 over EUR 100.000 aan winstreserves. M verwerkt haar 10%-aandelenbelang in D tegen kostprijs. De nettoresultaten van onderneming D en de dividenduitkeringen (100%) van D zijn als volgt:

Tabel:

Jaar	Netto- resultaat 100%	Dividend- uitkeringen 100%	Cumulatief nettoresultaat [A]	Cumulatief dividend [B]	Vershil [A] -/- [B] 100%	Vershil [A] -/- [B] 10%
20X1	40.000	30.000	40.000	30.000	10.000	1.000
20X2	20.000	15.000	60.000	45.000	15.000	1.500
20X3	10.000	40.000	70.000	85.000	(15.000)	(1.500)
	70.000	85.000				

Neem aan dat de dividenduitkeringen volgend op het boekjaar 20X1 en 20X2 vergelijkbaar zijn met die uit voorgaande jaren.

Methode 1: kwantitatief

M vergelijkt, vanaf het moment van verkrijging, de cumulatief ontvangen dividenden met de cumulatief gegenereerde nettoresultaten. Zolang de cumulatieve dividenden de cumulatieve nettoresultaten niet overschrijden, is sprake van resultaat deelneming. Wanneer de cumulatieve dividenden de cumulatieve nettoresultaten wel overschrijden, is sprake van terugbetaling van kapitaal (uitkering van meegekocht dividend) en wordt het dividend (-surplus) in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs van de deelneming. Dit betekent dat M in 20X1 en 20X2 haar 10%-aandeel in het dividend volledig als resultaat deelneming verantwoordt. In 20X3 brengt M echter EUR 1.500 in mindering op de verkrijgingsprijs van de deelneming.

De journaalposten zijn als volgt:

Verkrijging 1-1-20x1:

Debet Deelneming (verkrijgingsprijs)	50.000	
Credit Bank		50.000

Dividend 20X1:

Debet Bank (10%*30.000)	3.000	
Credit Resultaat deelneming ²		3.000

Dividend 20X2:

Debet Bank (10%*15.000)	1.500	
Credit Resultaat deelneming		1.500

Dividend 20X3:

Debet Bank (10%*40.000)	4.000	
Credit Resultaat deelneming		2.500
Credit Deelneming		1.500

Bovenstaande rekenkundige methodiek heeft als belangrijk risico dat kwalitatieve elementen van dividenduitkeringen niet worden beoordeeld. Hierdoor bestaat de kans dat methode 1 tot uitkomsten leidt die in strijd zijn met NL GAAP. Te denken valt bijvoorbeeld aan de situatie waarbij de nettoresultaten van B na 1 januari 20X1 zijn ontstaan doordat B haar machines en installaties of de helft van haar activiteiten heeft verkocht, waarmee een eenmalige bate is ontstaan die vervolgens als dividend wordt uitgekeerd. Een ander voorbeeld is een liquidatiedividend. Dergelijke dividenden hebben geen verband met winstgevendheid of normale bedrijfsactiviteiten

van de deelneming en zouden naar onze mening niet tot resultaat deelneming dienen te leiden.

Wij merken ten slotte op dat de toerekening van dividenden aan de periode vóór en ná de verkrijging in de praktijk vrij snel complex en arbitrair wordt. Methode 1 heeft daarom niet onze voorkeur.

Methode 2: kwalitatief

M verwerkt dividenden als resultaat, tenzij op grond van kwalitatieve analyse duidelijk is dat zij in feite een terugbetaling vormen van de verkrijgingsprijs van de belegging (meegekocht dividend). Deze methode geeft hier dezelfde uitkomst als methode 1.

Voordeel van deze methode is dat een kwalitatieve analyse noodzakelijk is van ieder ontvangen dividend, om vast te kunnen stellen of sprake is van een terugbetaling van de verkrijgingsprijs (meegekocht dividend) of niet. Echter, NL GAAP geeft geen nadere criteria voor de toetsing of sprake is van meegekocht dividend. Door het verloop van de tijd na de verkrijging verliest het bezwaar tegen het als resultaat verantwoord van meegekocht dividend geleidelijk betekenis. Niettemin kan zich ook na verloop van enige jaren nog de situatie voordoen dat er sprake is van een zogenaamd superdividend dat geen relatie heeft met de winstgevendheid of normale activiteiten van de deelneming sinds de datum van verwerving. Dit vereist voor iedere dividenduitkering afzonderlijk vakkundige oordeelsvorming van de onderneming op basis van alle specifieke feiten en omstandigheden. Methode 2 is naar onze mening acceptabel onder NL GAAP.

Methode 3: IFRS-methode

Zoals eerder aangegeven zijn we van mening dat de IFRS-methodiek niet strijdig is met NL GAAP, mits aan de voorwaarden zoals hiervoor vermeld is voldaan. Op grond van IAS 36.12h is sprake van een indicatie voor bijzondere waardevermindering in 20X3, aangezien de boekwaarde van de deelneming in de enkelvoudige jaarrekening (de verkrijgingsprijs groot EUR 50.000) groter is dan de nettovermogenswaarde van de deelneming in de geconsolideerde jaarrekening (i.c. EUR 48.500), inclusief eventuele goodwill. Neem aan dat op basis van IAS 36 de realiseerbare waarde van de deelneming eveneens EUR 48.500 bedraagt. In die situatie wordt in 2003 onder IFRS in eerste instantie een resultaat deelneming groot EUR 4.000 en eveneens een impairment-verlies groot EUR 1.500 verantwoord.

² Aan de presentatie van dit resultaat in de winst-en-verliesrekening wordt in deze bijdrage verder geen aandacht besteed.

Per saldo is de uitkomst dan gelijk aan methode 1. Indien de restwaarde groter dan of gelijk is aan EUR 50.000 is onder IFRS geen sprake van een impairment en wordt in 2003 EUR 4.000 als resultaat deelneming verantwoord. Naar onze mening is deze uitkomst ook acceptabel onder NL GAAP, mits duidelijk is dat geen sprake is van een terugbetaling van de verkrijgingsprijs van de deelneming.

Nabeschuwing

Een onderneming is vrij in de keuze van een methode voor de verwerking van dividendontvangsten, mits deze leidt tot uitkomsten die in overeenstemming zijn met NL GAAP. Niet alleen kwantitatieve, maar ook kwalitatieve aspecten spelen hierbij een rol. Wij zijn van mening dat de IFRS-systematiek, onder de voorwaarden zoals hiervoor vermeld, niet strijdig is met NL GAAP en mogelijk eenvoudiger toepasbaar is dan andere methoden.

Onafhankelijk van de gekozen methode, blijft vakkundige oordeelsvorming op basis van de individuele feiten en omstandigheden van iedere dividendontvangst van belang.

Drs. Peter Thomson RA CPA (AAC)